

اعمال نفوذ بر خلاف حق و مقررات قانونی؛ عوامل موثر و چرایی مقابله با آن		
وابستگی سازمانی	نویسندگان	
دانش آموخته دکتری تخصصی، حقوق کیفری و جرم شناسی، واحد مراغه دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران	علیرضا اکبری *	
دانش آموخته کارشناسی ارشد، گروه فقه و حقوق، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران	مهری نوری	
چکیده	اطلاعات مقاله	
<p>امروزه فساد به یکی از مشکلات مهم کشورهای در حال توسعه تبدیل شده است. یکی از جرایم اقتصادی مهمی که اغلب در ارتباط با سیستم اداری رخ می دهد اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی است. این جرم، با گذشت زمان در جامعه ما، رو به فزونی گذاشته و جامعه قضایی را با چالش هایی مواجه ساخته است. از آنجایی که احکام صادره در این خصوص با یکدیگر مغایر بوده و برخی از محاکم آن را به عنوان جرمی مقید به حصول نتیجه و برخی نیز آن را جرمی مطلق دانسته اند، ما در این پژوهش به بررسی عوامل موثر بر بروز جرم اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی و چرایی مقابله با آن می پردازیم. بر این اساس هدف از پژوهش حاضر عوامل موثر بر بروز جرم اعمال نفوذ بر خلاف حق و مقررات قانونی و چرایی مقابله با آن می باشد. روش تحقیق به صورت توصیفی و تحلیلی بوده و گردآوری اطلاعات نیز به صورت گردآوری و فیشبرداری میباشد. نحوه انجام پژوهش کیفی بوده و یافته های تحقیق حاکی از این مطلب است که بروز پدیده قبح زدایی، کاهش اعتقادات و باورهای دینی، کاهش معادباوری و معاد اندیشی، فقدان طهارت اقتصادی، کاهش عدالت اقتصادی و عدم نظارت و کنترل از عوامل موثر در بروز این جرم بوده و برای حفظ عدالت و حقوق شهروندان، کاهش فساد اداری، تقویت اعتماد عمومی و ارتقای کارایی نظام اداری باید با این جرم مقابله کرد.</p> <p>جرم، اعمال نفوذ، رویه قضایی، فساد اداری، راهکار پیشگیرانه</p>	نوع مقاله	
	پژوهشی	صفحه
	۱ - ۱۵	دوره ۲، شماره ۱ (شماره سوم پیاپی)
		اطلاعات نویسنده مسئول
	علیرضا اکبری	نویسنده مسئول
	کد ارکید
	۰۹۱۲۵۲۳۴۷۳۶	تلفن
	bahonar406@yahoo.com	ایمیل
		سابقه مقاله
	۱۴۰۴/۰۱/۱۵	تاریخ دریافت
۱۴۰۴/۰۲/۰۱	تاریخ ویرایش	
۱۴۰۴/۰۲/۱۵	تاریخ پذیرش	
۱۴۰۴/۰۲/۲۰	تاریخ انتشار	
توصیفی تحلیلی	روش پژوهش	
	واژگان کلیدی	
توضیحات		
کلیه حقوق این مقاله متعلق به نویسندگان می باشد.		
خوانندگان این مجله، اجازه توزیع، ترکیب مجدد و تغییر جزئی را با ذکر منبع آن دارند.		
اکبری، علیرضا؛ نوری، مهری (۱۴۰۴)، اعمال نفوذ بر خلاف حق و مقررات قانونی؛ عوامل موثر و چرایی مقابله با آن، فصلنامه علمی مطالعات میان رشته ای حقوق و تربیت اسلامی، دوره ۲، شماره ۱، (شماره سوم پیاپی)، صفحات ۱ - ۱۵	نحوه استناد	
	دهی	

Influence Against the Law & Legal Regulations; Effective Factors & Reasons for Combating it	
Authors	
Alireza Akbari*	
Organizational Affiliation	
PhD graduate, Criminal Law & Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran	
Mehri Noori	
Master's Degree Graduate, Department of Jurisprudence & Law, Ardabil Branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran	
Article Information	
Article Type	Research
Pages	1 - 15
Volume 2, Issue 1	
Corresponding Author's Info	
Corresponding Author's	Alireza Akbari
ORCID	0000 – 0000 – 0000 - 0000
Tell	09125234736
Email	bahonar406@yahoo.com
Article History	
Received	2025/04/04
Revised	2025/04/21
Accepted	2025/05/05
Published Online	2025/05/10
Research Method	Descriptive Analytical
Abstract	
Today, corruption has become one of the major problems of developing countries. One of the important economic crimes that often occurs in connection with the administrative system is influence against the law and legal regulations. This crime has increased over time in our society and has faced the judicial community with challenges. Since the rulings issued in this regard are contradictory and some courts have considered it as a crime subject to obtaining a result and some have considered it an absolute crime, in this study we will examine the factors affecting the occurrence of the crime of influence against the law and legal regulations and the reasons for combating it. Accordingly, the purpose of the present study is to determine the factors affecting the occurrence of the crime of influence against the law and legal regulations and the reasons for combating it. The research method is descriptive and analytical, and the data collection is also in the form of collection and whistle-blowing. The research method was qualitative and the findings of the research indicate that the phenomenon of de-ugliness, the decline in religious beliefs and convictions, the decline in eschatology and eschatological thinking, the lack of economic purity, the decline in economic justice, and the lack of supervision and control are among the effective factors in the occurrence of this crime. This crime must be confronted in order to preserve justice and citizens' rights, reduce administrative corruption, strengthen public trust, and improve the efficiency of the administrative system.	
Keywords	
<i>Crime, Influence, Judicial Procedure, Administrative Corruption, Preventive Strategy</i>	
Description	
<i>All rights to this article belong to the authors.</i>	
<i>Readers of this magazine are permitted to distribute, recombine, and modify the material with due acknowledgement of the source.</i>	
How to Cite This Article	Akbari, Alireza; Noori, Mehri (1404), Influence Against the Law & Legal Regulations; Effective Factors & Reasons for Combating it, Quarterly Journal of Interdisciplinary Studies in Islamic Law and Education, Volume 2, Issue 1, (third consecutive issue), pages 1 - 15

۱- مقدمه

جرم اعمال نفوذ در واقع تعرّض به قوای نظام اداری و ساختار دستگاه های دولتی یا دستگاه های ارائه کننده خدمات عمومی است. اشخاص شاغل در این دستگاه های دولتی از یک طرف و اشخاص حقیقی غیر شاغل، بایستی روابط و مناسبات خود را براساس قوانین و مقررات و به تعبیری بر پایه حق و قانون تنظیم نمایند. نفوذ بر کارکنان دولتی یا مأمورین به خدمات عمومی، به نوعی سبب ایجاد فساد اداری می شود فساد اداری نیز، زمینه فساد اقتصادی را در جامعه کارکنان دولتی و خدمات عمومی فراهم می کند.

جرم اعمال نفوذ، از جمله جرایم غیر قابل گذشت است که قانون گذار ایرانی در سال ۱۳۱۵ خورشیدی، جرم اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی را مورد تصویب قرارداد. (کوشا، ۱۳۹۱: ۱۷۸) این قانون، درست است که مدت زیادی از زمان تصویب آن می گذرد ولی با تصویب قوانین مؤخر نسخ نشده است، اما در رویه قضایی موجود اثری بسیار منفعلانه داشته و کاملاً به انزوا کشیده شده است و در موارد کمتری مورد استناد واقع می شود. (کریمی، ۱۴۰۱: ۲۵۹) تعداد کثیری از جامعه قضات، با فرض اطلاع و آگاهی آنها، به این قوانین و مقررات استناد نکرده و یا اینکه کمتر در موارد مبتلا به، بدانها متوسل می شوند. به بیانی دیگر، قانون مورد بحث از انظار حقوقدانان و قضات محترم دور افتاده و مغفول واقع شده است. (مدنی، ۱۴۰۲: ۱۵) با عنایت به اینکه قانون موضوعه و رویه قضایی یکدیگر را کامل می کنند قوه ی مقننه می تواند هر موضوعی را که مایل است در دستور کار خود قرار دهند اما قضات از این آزادی برخوردار نیستند و فقط در ضمن پرونده ای که نزد آنها مطرح می شود می توانند تصمیمی اتخاذ کنند که در صورت تبعیت سایر دادگاه ها منشأ ایجاد قاعده کلی حقوقی باشد. امکان سیاستگذاری از رهگذر رویه ی قضایی وجود دارد اما رویه و سنت ها باید در نظر گرفته شود. (وکیلیان، ۱۳۹۷: ۷۶) در مورد واکنش های حقوقی در خصوص مسائل اقتصادی می توان گفت که ماهیت جزای اقتصادی طوری است که به قوانین شکلی بعد خاصی داده است. اگر چه هنوز درخصوص تعریف این جرایم و مصادیق آن جامعیتی وجود ندارد. ولی با تلاش حقوقدانان یک جمع بندی کلی در این زمینه وجود دارد که آن را در حقوق کیفری اقتصادی مطرح و تعریف می کنند. (مقیمی، ۱۳۹۶: ۹۱) در هر حال، بیش از هر زمانی، کشور برای اجرای قوانین مبارزه با جرائم اقتصادی نیاز دارد. چون در یک نظام اداری و قضایی فاسد، مردم، کارکنان و مدیران و قضات آن با اعمال نفوذ برخلاف حق از موقعیت انحصاری خود در ارائه خدمات بهره گرفته و با سوء استفاده از موقعیت خود به تجارت پرداخته که این اقدام باعث لطمه خوردن به نظام سیاسی، اجتماعی و قضایی و کند شدن رویه توسعه کشور و عدم رشد رقابت سالم و عدالت اجتماعی در جامعه می گردد. (بیگی و داستان، ۱۳۹۶: ۳۷)

با اینکه جامعه کنونی ما، برای پایداری و ادامه حیات معقولانه خود نیازمند اجرای قوانین عدالت محور از جمله جرم اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی است، علل عدم اجرای آن کجاست؟ این جرم چگونه جرمی است و چه ارکان و ویژگی هایی دارد که در مراکز قضایی کشور به آن، بهای چندانی داده نمی شود؟ آیا این قانون، نقص هایی دارد که قضات محترم را از بکارگیری آن مایوس نموده است و آنها را در ایجاد رویه ای مناسب و کارآمد برای برخورد با متخلفان دچار مشکل کرده است؟ یا اینکه شرایط کلی جامعه به طرفی پیش رفته است که این جرم یک بحث معمولی و عادی شده و همه قبول کرده اند که ناگزیر باید با این بحث کنار آمد و به مسائل مهمتر از آن پرداخت؟

۲- پیشینه شناسی

پژوهش های متعددی در رابطه با اعمال نفوذ حق و مقررات قانونی و موضوعات نزدیک به آن توسط پژوهشگران به رشته تحریر در آورده شده اند که در زیر به بخشی از آنها اشاره می شود:

کریمی (۱۴۰۱)، در مقاله خود تحت عنوان «رویکرد قانونگذار در قبال پدیده کارچاق کنی و اعمال نفوذ بر خلاف حق» چنین بیان می دارد که با عنایت به اینکه لفظ کارچاق کنی به تنهایی در قوانین ایران وجود خارجی ندارد، در این مقاله تلاش بر این شده است که با تأمل در متون حقوقی و اعمال مشابه، عمل مذکور را در حالات و فروض مختلف مورد بررسی و تحلیل قرار دهد، و قوانینی که به آن مربوط می شود را بیان داشته و بررسی نماید. در نتیجه بیان می دارد قوانینی که بیشترین تطابق با عمل کارچاق کنی را دارند مدت زمان زیادی از تصویب شان گذشته است و با توجه به شرایط فعلی جامعه که شاهد پیشرفت و گسترش بزهکاری در تمامی حوزه ها هستیم، پاسخگو نخواهد بود. محقق مهمترین پیشنهاد خود را تقنین قانون مخصوص به این پدیده اعلام می دارد.

وکیلیان (۱۳۹۷)، در مقاله خود تحت عنوان «جایگاه رویه قضایی و قانون به عنوان منابع حقوق در دکترین حقوقی» به بررسی و تحلیل جایگاه رویه قضایی و قانون به عنوان دو منبع عمده حقوق در دو نظام کامن لا و مدون می پردازد و مزیت های نسبی هر یک از منابع یاد شده را بیان کرده و نظرات طرفداران هر یک از آنها را بررسی می کند و بیان می دارد که طبق نظر طرفداران قاعده گذاری قضایی تحدید منابع حقوق به قانون موضوعه و مجامع قانونگذاری نه ممکن و نه مطلوب است. به همین سبب استفاده از قاعده گذاری می تواند به عنوان یک منبع مکمل و الهام بخش حقوقی در کنار قانون موضوعه به کار گرفته شود.

بیگی و داستان ایلخچی (۱۳۹۶)، در مقاله خود با موضوع «بررسی فقهی اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی» بیان می دارد که این پژوهش با بکارگیری شیوه اسنادی و بهره گیری از روش توصیفی تحلیلی و با هدف تبیین حرمت این موضوع و تاثیر این عمل نامشروع از بعد اداری، اقتصادی، اجتماعی و قضایی و با استناد به کتاب، سنت، برخی فتاوی فقههای معاصر شیعه و سنی و عقل صورت گرفته است. نتایج این تحقیق نشان می دهد دریافت هرگونه وجه از طریق اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی، از دیدگاه مشهور فقها، اکل مال به باطل بوده و از مصادیق سحت محسوب می گردد.

کوشا (۱۳۹۱)، در مقاله خود تحت عنوان «اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی» که با بهره گیری از روش توصیفی تحلیلی نوشته شده است، بیان می دارد که، عناصر و شرایط و انواع جرم اعمال نفوذ و مجازات ها مورد بررسی قرار گرفته است، همچنین مواد قانونی مربوط به این جرم در مقایسه با عناوین مشابه (رشاء و ارتشاء، کلاهبرداری) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و در نهایت پیشنهاد نموده است که با استناد به مواد قانون اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی، مخصوصا از سوی قضات و ایجاد رویه قضایی مناسب، به تغییرات بنیادین و اساسی در نظام اداری جامعه و نیز به سالم سازی محیط های دستگاه های اداری و نهاد های مرتبط به خدمات عمومی می توان دست یافت.

بررسی ها نشان می دهد که مقالات نوشته شده توسط سایر پژوهشگران صرفا در ارتباط با مفهوم شناسی اعمال نفوذ بر خلاف حق بوده و این همان نقطه تمایز پژوهش حاضر می باشد و از این لحاظ که ما در این پژوهش به با رویکرد رویه قضایی به خواهیم پرداخت می توان گفت که دارای نوآوری بوده می باشد.

۳- مفهوم شناسی

اقتضای ورود به هر بحثی، آشنایی با الفاظ و اصطلاحات آن بحث است؛ چه را که برای فهم دقیق تر هر علمی، لازم است تا با واژه ها و اصطلاحات آن علم آشنا شد. در صورت عدم آشنایی با معانی و مفاهیم دقیق و صحیح اصطلاحات، تبیین مباحث با مشکل مغالطه مواجه خواهد شد، برای جلوگیری از این آسیبها، ضرورت ایجاد معنای واژگان و اصطلاحات مهم بکار رفته در پژوهش روشن شود تا نتیجه

گیری مشخص از مباحث امکان پذیر باشد. بر همین اساس در این قسمت از پژوهش به جهت آشنایی مخاطبین به بررسی متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش خواهیم پرداخت.

۳-۱- اعمال نفوذ

امروزه فساد به یکی از مشکلات مهم کشورهای در حال توسعه تبدیل شده است. یکی از جرایم اقتصادی مهمی که اغلب در ارتباط با سیستم اداری رخ می‌دهد اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی است. این جرم، با گذشت زمان در جامعه ما، رو به فزونی گذاشته و به نحوی پیشرفت کرده است که به عنوان شغل و منبع درآمد محسوب می‌شود. (کریمی، ۱۴۰۱: ۲۶۵) در جوامع کنونی، مهم‌ترین عوامل تبعیض میان مردم شامل موقعیت مالی، شغلی، اجتماعی و وابستگی به هیأت حاکمه می‌باشد که انسان‌های سودجو با استفاده از این عوامل در مناسباتی که با سایر آحاد مردم و حکومت دارند سوء استفاده کرده و برای کسب منافع بیشتر و موقعیت‌های بهتر، حق و حقوق سایرین را پایمال می‌نمایند. (سیجانی فر، ۱۴۰۰: ۳۸۸) به عبارت دیگر اعمال نفوذ عبارت است از انحراف از مسیری است که به عنوان مسیر درست اداری از طرف قانونگذار تعیین گردیده است. این انحراف بر خلاف موازین و ضوابط اداری بوده و می‌توان آن را به عدم صداقت در اجرای قانون تعبیر نمود. اعمال نفوذ الزاماً با فساد مالی همراه نیست و می‌توان آن را در گروه فساد اداری قرار داد که مفهومی عام‌تر از فساد مالی را در برمی‌گیرد. (رحمدل، ۱۳۸۹: ۲۵)

۳-۲- حق و مقررات قانونی

حق به معنای اختیاری است که قانون برای فردی به رسمیت می‌شناسد تا بتواند عملی را انجام دهد یا از آن خودداری کند. این مفهوم شامل آزادی‌ها، امتیازات و گاهی اوقات مصونیت‌ها می‌شود. به طور کلی، حق می‌تواند به سه دسته طبیعی، قانونی و اخلاقی تقسیم شود. حقوق طبیعی به قوانین یا آداب و رسوم خاصی وابسته نیستند و جهانی و غیرقابل انکار هستند. به عبارت دیگر، این حقوق به هر انسان در هر زمان و مکانی تعلق دارند و نمی‌توانند توسط قوانین انسانی لغو یا محدود شوند. حقوق قانونی توسط یک سیستم حقوقی به فرد اعطا می‌شوند و ممکن است اصلاح یا لغو شوند. این نوع حقوق به توافق‌های اجتماعی و قوانین خاص وابسته هستند. حقوق اخلاقی هم به معنای آزادی یا امتیاز تلقی می‌شوند که فرد در انجام یا عدم انجام عملی دارد و مستلزم وجود وظیفه‌ای بر عهده طرف مقابل است. در مقابل مقررات قانونی به مجموعه‌ای از قوانین و قواعدی اطلاق می‌شود که افراد یک جامعه ملزم به رعایت آن‌ها هستند. این مقررات می‌توانند شامل قوانین مدنی، جزایی و اداری باشند و به منظور حفظ نظم اجتماعی و تأمین حقوق افراد تدوین شده‌اند. در واقع، این مقررات به عنوان ابزارهایی برای اجرای حقوق قانونی و طبیعی عمل می‌کنند و در صورت نقض آن‌ها، عواقب قانونی برای متخلفان در نظر گرفته می‌شود. به طور خلاصه، حق به اختیارات و آزادی‌های فردی اشاره دارد که از سوی قانون به رسمیت شناخته شده است، در حالی که مقررات قانونی به قوانینی اشاره دارد که برای حفظ نظم اجتماعی و تأمین حقوق افراد وضع شده‌اند. (صدیقی، ۱۴۰۳: ۳۲)

۴- نظریه‌های مرتبط با اعمال نفوذ و مقررات قانونی

نظریه‌های مرتبط با اعمال نفوذ و مقررات قانونی به بررسی و تحلیل روابط میان قدرت، نفوذ و قوانین می‌پردازند. این نظریه‌ها معمولاً در زمینه‌های اجتماعی، سیاسی و حقوقی توسعه یافته‌اند و به درک بهتر چگونگی تأثیرگذاری بر تصمیم‌گیری‌ها و رفتارهای قانونی کمک می‌کنند. نظریه‌های مرتبط با اعمال نفوذ و مقررات قانونی به عنوان ابزارهای تحلیلی مهم در مطالعات اجتماعی و حقوقی عمل می‌کنند و به درک بهتر از چگونگی تعامل بین قدرت، نفوذ و قوانین کمک می‌کنند. این نظریه‌ها می‌توانند به توسعه سیاست‌ها و استراتژی‌های مؤثر در زمینه‌های مختلف اجتماعی و قانونی کمک نمایند.

۴-۱- نظریه نفوذ

این نظریه به بررسی انواع مختلف نفوذ (سخت، نرم، نیمه سخت و مرکب) پرداخته و تأثیر آن‌ها بر سیاست‌ها و مقررات قانونی را تحلیل می‌کند. نفوذ به عنوان یک راهبرد برای تأمین اهداف بدون استفاده از جنگ، می‌تواند بر تصمیم‌گیری‌های قانونی و اجتماعی تأثیرگذار باشد. نظریه نفوذ به بررسی چگونگی تأثیرگذاری افراد یا گروه‌ها بر رفتار و نگرش‌های دیگران می‌پردازد. این نظریه در زمینه‌های مختلفی از جمله روانشناسی اجتماعی، سیاست، و روابط بین‌الملل مورد استفاده قرار می‌گیرد. یکی از معروف‌ترین نظریه‌های نفوذ، نظریه نفوذ اجتماعی است که توسط ایروین آلتمن و دالماس تیلور در دهه ۱۹۷۰ میلادی ارائه شد. این نظریه به بررسی چگونگی توسعه روابط بین فردی از طریق خودافشایی می‌پردازد. بر اساس این نظریه، روابط انسانی مانند لایه‌های پیاز هستند که با گذشت زمان و افزایش خودافشایی، افراد به لایه‌های عمیق‌تر و شخصی‌تر یکدیگر دسترسی پیدا می‌کنند. در سیاست بین‌الملل، نفوذ به معنای تلاش یک کشور برای کنترل یا تأثیرگذاری بر سیاست‌ها و تصمیمات کشورهای دیگر است. این نفوذ می‌تواند از طریق دیپلماسی، کمک‌های اقتصادی، یا حتی تهدیدات نظامی صورت گیرد. (احمدیان، ۱۳۹۴: ۹۳)

۴-۲- نظریه قدرت و حاکمیت

این نظریه‌ها به بررسی چگونگی اعمال قدرت در جامعه و تأثیر آن بر قوانین و مقررات می‌پردازند. قدرت می‌تواند از طریق نهادهای قانونی، سیاسی و اجتماعی اعمال شود و بر شکل‌گیری و تغییر قوانین تأثیر بگذارد. نظریه قدرت و حاکمیت به بررسی روابط میان قدرت، حاکمیت و مشروعیت در جوامع مختلف می‌پردازد. این نظریه‌ها به تحلیل چگونگی اعمال قدرت و تأثیر آن بر ساختارهای اجتماعی و سیاسی کمک می‌کنند. این نظریه به تحلیل تأثیرات اجتماعی و سیاسی قدرت و حاکمیت بر جامعه می‌پردازد. این تأثیرات می‌تواند شامل تغییرات در سیاست‌گذاری، توزیع منابع و خدمات عمومی، و همچنین تأثیر بر حقوق و آزادی‌های فردی باشد. نظریه قدرت و حاکمیت به عنوان یک چارچوب تحلیلی مهم، به درک بهتر از روابط پیچیده میان قدرت، حاکمیت و مشروعیت کمک می‌کند. این نظریه‌ها می‌توانند به تحلیل و بررسی ساختارهای اجتماعی و سیاسی و همچنین چالش‌های مربوط به حاکمیت و قدرت در جوامع مختلف کمک نمایند. (ویژه و پتفت، ۱۳۹۵: ۳۸)

۴-۳- نظریه تضاد

این نظریه بر این باور است که تضاد و کشمکش بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی اجتماعی است. طرفداران این نظریه معتقدند که تضاد موتور محرکه تغییرات اجتماعی است و منجر به پیشرفت جامعه می‌شود. کارل مارکس یکی از مهم‌ترین نظریه‌پردازان این حوزه است. نظریه تضاد اجتماعی یک نظریه اجتماعی بر مبنای مارکسیسم است که استدلال می‌کند افراد و گروه‌ها در جامعه بیش از اجماع، بر اساس تضاد تعامل دارند. از راه اشکال مختلف تضاد، گروه‌ها تمایل به دستیابی به مقادیر مختلف منابع مادی و غیرمادی دارند. گروه‌های قدرتمندتر تمایل به استفاده از قدرت خود برای حفظ قدرت و بهره‌برداری از گروه‌های دارای قدرت کمتری دارند. نظریه‌پردازان تضاد، تضاد را به عنوان موتور تغییر می‌دانند زیرا تعارض باعث ایجاد تضادهایی می‌شود که گاهی برطرف می‌شوند و تضادها و تعارض‌های جدیدی را در دیالکتیک مداوم ایجاد می‌کنند. در مثال کلاسیک ماتریالیسم تاریخی، کارل مارکس و فریدریش انگلس استدلال کردند که تمام تاریخ بشر نتیجه تضاد بین طبقات است که با گذشت زمان مطابق با تغییر در ابزارهای جامعه برای تأمین نیازهای مادی آن یعنی تغییر در شیوه جامعه تولید تکامل یافت. (لهسایی زاده، ۱۳۸۷: ۱۶۳)

۴-۴- نظریه کنش متقابل نمادین

نظریه کنش متقابل نمادین یکی از نظریه‌های مهم در جامعه‌شناسی است که به بررسی تعاملات اجتماعی و معانی نمادین در این تعاملات می‌پردازد. این نظریه به ویژه توسط دو جامعه‌شناس برجسته، جورج هربرت مید و هربرت بلومر، توسعه یافته است. این نظریه بر این باور است که افراد در تعاملات روزمره خود از طریق تفسیر نمادها و معانی به یکدیگر پاسخ می‌دهند. جورج هربرت مید و هربرت بلومر از پیشگامان این نظریه هستند. این نظریه تأکید دارد که رفتارهای انسانی نه تنها تحت تأثیر شرایط خارجی، بلکه تحت تأثیر معانی و تفاسیر فردی از این شرایط قرار دارند. نظریه کنش متقابل نمادین در حوزه‌های مختلفی از جمله جامعه‌شناسی، روان‌شناسی اجتماعی و ارتباطات به کار می‌رود. این نظریه به پژوهشگران کمک می‌کند تا درک بهتری از فرآیندهای اجتماعی و فرهنگی و نحوه شکل‌گیری هویت‌ها و روابط انسانی پیدا کنند. نظریه کنش متقابل نمادین به عنوان یک چارچوب نظری مهم، به تحلیل تعاملات اجتماعی و معانی نهفته در آن‌ها کمک می‌کند. این نظریه با تأکید بر نقش نمادها و معانی در رفتارهای انسانی، به درک عمیق‌تری از روابط اجتماعی و فرهنگی می‌انجامد. (انواری، ۱۳۹۰: ۸)

۴-۵- نظریه ساختار گرایی

این نظریه بر این اصل استوار است که ساختارهای اجتماعی بر رفتار و تعاملات افراد تأثیر می‌گذارند. لوی استروس و آنتونی گیدنز از نظریه‌پردازان برجسته این حوزه به شمار می‌روند. نظریه ساختارگرایی یکی از مهم‌ترین نظریه‌های جامعه‌شناسی است که بر نقش ساختارهای اجتماعی در شکل‌دهی به رفتار افراد تأکید می‌کند. این نظریه توسط جامعه‌شناسان برجسته‌ای مانند لوی استروس و آنتونی گیدنز توسعه یافته است. این نظریه در حوزه‌های مختلفی از جمله جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی و سیاست‌گذاری اجتماعی کاربرد دارد. این نظریه به محققان کمک می‌کند تا درک عمیق‌تری از نقش ساختارهای اجتماعی در زندگی افراد پیدا کنند و به سیاست‌گذاران کمک می‌کند تا سیاست‌های مؤثرتری را طراحی و اجرا کنند. (بهمنی، ۱۳۹۴: ۲۳۴)

۵-۵- عوامل موثر بر بروز جرم اعمال نفوذ بر خلاف حق و مقررات دولتی

جرم اعمال نفوذ برخلاف حق یکی از مسائل مهم در حقوق کیفری ایران است که به تأثیرات و علل بروز آن پرداخته می‌شود. این جرم به معنای استفاده نادرست از قدرت یا نفوذ برای دستیابی به منافع شخصی است و می‌تواند تبعات جدی برای نظام اداری و اعتماد عمومی به نهادهای دولتی به همراه داشته باشد. در این گفتار به بررسی عوامل موثر بر بروز این جرم می‌پردازیم.

۵-۱- بروز پدیده قبح زدایی در جامعه

توسعه شبکه‌های اجتماعی مجازی در سالیان اخیر و ایجاد سهولت بیشتر برای دسترسی به این شبکه‌ها از طریق موبایل‌های هوشمند، بر فرهنگ مردم و به خصوص نسل جوانی که روزانه از این شبکه‌ها استفاده می‌کنند تأثیرات فراوانی گذاشته است، به گونه‌ای که این تغییر هنجارها و ارزش‌های حاکم بر آن در سطح جامعه، قبح زدایی را سبب شده است. در حقیقت قبح زدایی، ابزاری است که دشمن هر بار آن را در قالب جدیدی بروز و ظهور داده و به وسیله آن، زشتی عمل از بین رفته و در بین شهروندان جامعه به حالت عادی در می‌آید. (هاشمی و رهبری، ۱۳۹۹: ۲۲) شیوع و گسترش این پدیده به وسیله جنگ شناختی آغاز شده و شهروندان را درگیر خود کرده است. جنگ شناختی گونه‌ای از جنگ ترکیبی بوده که به واسطه آن قوه تمییز فرد از بین رفته و فرد قدرت تمییز خوب و بد را نخواهد داشت. (ترابی، ۱۴۰۰: ۱۴) به واسطه قبح زدایی حرمت تبدیل به جواز شده و شهروندان جامعه بدون هیچ ترس و واکنشی دست به انجام کارهای حرام می‌زنند.

۵-۲- کاهش اعتقادات و باورهای دینی

اعتقاد از ریشه عقد به معنی بستن، گره بستن و استوار کردن پیمان و عهد است. (شیری و همکاران، ۱۴۱۴: ۲۱۵) اعتقاد دینی در اصطلاح، یعنی آنچه از نظر اسلام باید بدان معتقد بود و ایمان داشت. (امامی، ۱۳۸۷: ۲۲۹) بنابراین می توان گفت باورهای دینی اعتقاداتی هستند که از دین ناشی شده باشند. (چراغی و بیاری، ۱۳۹۸: ۲۴۸) اعتقادات و باورهای دینی از سرمایه های مهم و ریشه های هر انسانی است که او را از خطرات حفاظت کرده و از آلوده شدن به گناهان نیز جلوگیری می کند. همچنین رشد و بالندگی انسان ها و جوامع در عرصه های گوناگون، مرهون اعتقادات و باورهای مستحکم دینی است. با بررسی عوامل پیروزی و شکست مسلمانان در تمام عصرها از صدر اسلام تاکنون، می توان پی برد که مهم ترین عامل پیروزی ها، استحکام اعتقادات و باورها و مهم ترین عامل شکست و نابودی شان، سست شدن اعتقادات و باورهای آنان بوده است. (موسوی خمینی، ۱۳۹۰: ۱۲۱) ایمان و باورهای دینی برگرفته از کتاب های آسمانی همواره می تواند الگوی مناسبی برای سعادت مندی بشر در طول تاریخ باشد. چنانچه تاریخ نشان داده است که هر موقع سطح ایمان و باورهای دینی مردم یک جامعه افزایش یافته، اصلاحات اجتماعی و بحران ها بهتر مدیریت شده و آرامش در جامعه گسترش یافته است و هر موقع این سطح در بین جامعه کاهش یافته، معضلات اجتماعی و به تبع آن آسیب های اجتماعی افزایش یافته است. (طباطبایی، ۱۴۰۰: ۸۹) باورهای دینی معمولاً به افراد احساس مسئولیت اخلاقی و اجتماعی می دهند. وقتی این باورها کاهش می یابند، افراد ممکن است کمتر به عواقب اعمال خود توجه کنند و در نتیجه، احتمال ارتکاب جرم اعمال نفوذ افزایش می یابد.

۵-۳- کاهش معادباوری و معاد اندیشی در افراد

معاد یکی از اصول ادیان توحیدی است و اعتقاد به آن ما به الامتیاز تفکر دینی از تفکر غیردینی می باشد. از سوی دیگر، اعتقادات و باورهای آدمی نقش مهمی در حیات آدمی دارد. (رفیعی محمدی، ۱۳۹۷: ۵۹) یکی از عوامل مهم و تاثیرگذار در کنترل رفتار فردی و اجتماعی انسان و تربیت و اصلاح او، اعتقاد به معاد است. به همین دلیل این اصل مهمترین اصل و بنای دین بعد از ایمان به یگانگی خداوند است. بنابراین افرادی که در آنها اعتقاد به معاد وجود دارد، اگر این باور، ایمان قلبی توأم با عمل باشد منجر می شود که شخص به انجام واجبات و پرهیز از محرمات و معاصی بپردازد. (گوهری و امیری، ۱۳۹۷: ۱) بنابراین اعتقاد واقعی و ایمان راسخ به معاد و حیات پس از مرگ سبب می شود که با ساماندهی زندگی دنیوی و دوری از تعلقات مادی و آلودگی ها و پلیدی ها، حیاتی مطلوب و همراه با سعادت واقعی را بدست آورد. (جعفرزاده و نادری، ۱۳۹۷: ۱) معادباوری انسان را با نشاط و فعال و خستگی ناپذیر می سازد. حس وظیفه شناسی و مسیولیت پذیری را در او تقویت می کند. انسان را از خواب غفلت بیدار می کند و به او هوشیاری و توجه می دهد. وابستگی اش را به دنیا کم می کند. به او آرامش می بخشد. گرایش به خوبی ها را در انسان تقویت می کند و او را از بند هوای نفس و بدی ها رها می کند؛ بر این اساس یکی از بهترین راه های برون رفت از مشکلات فردی و اجتماعی، تقویت روحیه ی معاد باوری است. (شمسی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱)

۵-۴- فقدان طهارت اقتصادی

از منظر تعالیم اسلامی، زمامدار و مقامات حکومتی باید افرادی لایق و واجد شرایط لازم برای تصدی مناصب حکومتی باشند. یکی از این شرایط، طهارت اقتصادی می باشد. (زهبر، ۱۳۹۸: ۲۱) اصطلاح طهارت اقتصادی برای اولین بار توسط رهبر معظم انقلاب در بیانیه ی گام دوم انقلاب مطرح گردید. معظم له شرط مشروعیت مسئولین حکومتی را منوط به طهارت اقتصادی آنان دانستند. توجه به طهارت اقتصادی در زندگی در حوزه ی فردی مقدمه ای برای حفظ طهارت اقتصادی در هنگام تصدی مناصب حکومتی است. (مراد کهنگی و همکاران، ۱۳۹۷: ۵۹) منظور از طهارت اقتصادی در این پژوهش پاکسازی در بعد مالی و اقتصادی زندگی است. یعنی اینکه انسان اموالش را از حقوق

و سهم دیگران با ادای آن، پاک کند و مراقبت داشته باشد که مال حرام و شبهه ناک وارد زندگی اش نشود. یعنی برای داشتن طهارت اقتصادی، اجتناب از لقمه حرام، اجتناب از اشرافی گری و عدالت محوری شرط لازم و اساسی است. (زارعی، ۱۳۹۹: ۱) از دیگر الزامات اخلاقی طهارت اقتصادی، پرهیز از طمع ورزی است. امام علی (ع) برای این رذیله اخلاقی، آثار و پیامدهای منفی بسیاری معرفی نموده اند؛ زیرا دامنه آن چنان گسترده است که موجب فساد و تباهی انسان و جامعه می شود. (نامه ۳۱ نهج البلاغه) فقدان طهارت اقتصادی معمولاً به فساد اداری منجر می شود. این فساد می تواند به کارکنان دولتی و خدمات عمومی اجازه دهد تا از قدرت خود سوء استفاده کرده و به راحتی اعمال نفوذ کنند. در شرایطی که شفافیت اقتصادی وجود نداشته باشد، افراد می توانند با ادعای نفوذ و اعتبار، به نفع خود یا دیگران اقدام کنند.

۵-۵- کاهش عدالت اقتصادی

یکی از راههای تامین فقیران تا حد رسیدن به سطح زندگی بقیه مردم اجرای عدالت اقتصادی است. عدالت اقتصادی شرط تحقق رفاه در اندیشه اسلامی بوده (لشکری، ۱۳۹۸: ۳۲) و در یک ظرف کلی به عنوان زیرمجموعه‌ای از عدالت اجتماعی به معنای مراعات حقوق اقتصادی در حوزه رفتارها و روابط اقتصادی است. این امر به صورت هدف اقتصادی، هنگامی به طور کامل محقق می شود که هر یک از افراد جامعه، به حق خود از ثروت و درآمدهای جامعه دست یابند به اندازه‌ای که بتوانند سنگ بنای یک زندگی مشروع خلاق و کارآمد را بنا نهد. هدف نهایی عدالت اقتصادی این است که به هر شخصی اختیار دهد که به طور خلاقانه در کارهای نامعینی ماورای اقتصاد یعنی کارهای ذهنی و روحی به کارگماشته شود. (کشاورز و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۲) موضوع عدالت اقتصادی عبارت است از مواردی که در آنها به همه اعضای جامعه، آزادی و فرصت برابری می دهد در خصوص بهره برداری و تصرف در منابعی که از طریق شریعت اسلام برای استفاده آنها مجاز شناخته شده است. (عالمیان و همکاران، ۱۴۰۲: ۲۲۱) همانطوری که گفته شد عدالت اقتصادی یک مفهوم ذهنی بوده و نمی توان آن را با موازین مادی اندازه گیری کرد. برای درک راه های تحقق عدالت اقتصادی، دانستن اصول عدالت اقتصادی لازم و ضروری است. عدالت و توازن اقتصادی، احسان و هماهنگی معیشت ها، تعمیم امکانات معیشتی، قوامیت و اعتدال مالی، مساوات و دوری از اشرافیگری از مهمترین این اصول هستند. (نقی، ۱۴۰۱: ۱۶) عدم وجود عدالت اقتصادی معمولاً به فساد اداری منجر می شود. این فساد می تواند به کارکنان دولتی اجازه دهد تا از قدرت خود سوء استفاده کرده و به راحتی اعمال نفوذ کنند. در شرایطی که عدالت اقتصادی وجود نداشته باشد، افراد می توانند با ادعای نفوذ و اعتبار، به نفع خود یا دیگران اقدام کنند.

۵-۶- عدم نظارت و کنترل

وجود خلأهای قانونی و عدم نظارت کافی بر فعالیت‌های اداری می تواند به بروز این جرم کمک کند. افراد با استفاده از ضعف‌های قانونی و عدم شفافیت در فرآیندهای اداری، به راحتی می توانند اعمال نفوذ کنند. قطعاً عدم نظارت و کنترل و ارزیابی جرایم مالی مقامات و مسؤولان دولتی منجر به سلب اعتماد عمومی به حاکمان و نظام سیاسی می گردد. لذا مقابله با این گونه جرایم در گرو وجود نظارت‌های مؤثر و کارآمد است. این نظارت‌ها عبارتند از نظارت تأسیس، شامل نظارت بر تشکیل دولت و برنامه‌های دولت، نظارت بر انتخاب و رأی اعتماد به وزرا و یا استیضاح ایشان و رئیس جمهور، نظارت اطلاعاتی که شامل رسیدگی به شکایات مردمی از طریق کمیسیون اصل ۹۰ مجلس و نمایندگان و سؤال از وزرا و رئیس جمهور است. از نظر نظارت پسینی نیز اجرای تعقیب و مجازات مرتکبین خود عامل اصلی در مبارزه با فساد است. مبارزه‌ای که بدون اغماض و چشم‌پوشی به دلیل جایگاه مرتکب فساد و یا وابستگی‌های وی، وقوع و میزان فساد رخ داده، صورت می گیرد. در مجموع، عدم نظارت و کنترل کافی بر فعالیت‌های اداری و مالی مقامات دولتی می تواند به افزایش جرم اعمال

نفوذ برخلاف حق منجر شود. وجود نظارت‌های مؤثر و اجرای مجازات مرتکبان بدون در نظر گرفتن موقعیت آنان، ضروری است تا از بروز چنین جرایمی جلوگیری شود. (قوامی، ۱۳۸۰: ۲۱)

۶-۶- چرایی مقابله با اعمال نفوذ بر خلاف حق و مقررات دولتی

مقابله با اعمال نفوذ بر خلاف حق از اهمیت بالایی برخوردار است، زیرا این پدیده می‌تواند تبعات منفی جدی برای نظام اداری و اجتماعی ایجاد کند. مقابله با اعمال نفوذ بر خلاف حق نه تنها به حفظ حقوق فردی و اجتماعی کمک می‌کند، بلکه به تقویت نظام اداری و قضایی، کاهش فساد و افزایش اعتماد عمومی نیز منجر می‌شود. در این بخش از پژوهش به بررسی اهمیت مقابله با اعمال نفوذ بر خلاف حق و مقررات دولتی می‌پردازیم.

۶-۱- حفظ عدالت و حقوق شهروندان

اعمال نفوذ بر خلاف حق به سلب حقوق افراد و ایجاد بی‌عدالتی منجر می‌شود. این نوع نفوذ می‌تواند موجب شود که برخی افراد به دلیل ارتباطات غیررسمی و غیرقانونی، از حقوق خود محروم شوند. بنابراین، مقابله با این پدیده به حفظ عدالت و حقوق شهروندان کمک می‌کند. حفظ عدالت و حقوق شهروندان یکی از اصول اساسی هر جامعه‌ای است. در ایران، دیوان عدالت اداری نقش مهمی در این زمینه ایفا می‌کند. این دیوان با همکاری سازمان‌های مردم‌نهاد، تلاش می‌کند تا حقوق شهروندان را حفظ و تقویت کند. از جمله اقدامات مهم دیوان عدالت اداری می‌توان به شناسایی و اصلاح قوانین فسادزا، پیگیری ترک فعل مدیران دستگاه‌های اجرایی، و برگزاری کارگاه‌های آموزشی و تبادل دانش اشاره کرد. همچنین، منشور حقوق شهروندی نیز به عنوان یک سند مهم، حقوق و وظایف شهروندان و دولت را مشخص می‌کند. (بزدانی و توسلی، ۱۳۹۷: ۱)

۶-۲- کاهش فساد اداری

اعمال نفوذ یکی از عوامل اصلی فساد اداری است. با کاهش این نوع نفوذ، می‌توان به بهبود عملکرد دستگاه‌های دولتی و کاهش فساد در آن‌ها کمک کرد. این امر به نوبه خود می‌تواند به افزایش اعتماد عمومی به نهادهای دولتی منجر شود و زمینه‌ساز یک نظام اداری سالم‌تر گردد. کاهش فساد اداری اهمیت بسیاری دارد و تأثیرات مثبت زیادی بر جامعه و اقتصاد دارد. کاهش فساد اداری باعث افزایش اعتماد مردم به نهادهای دولتی و اداری می‌شود. این اعتماد می‌تواند به مشارکت بیشتر مردم در امور اجتماعی و سیاسی منجر شود. با کاهش فساد، منابع به درستی تخصیص می‌یابند و کارایی و بهره‌وری سازمان‌ها افزایش می‌یابد. این امر می‌تواند به رشد اقتصادی و توسعه پایدار کمک کند. کاهش فساد به توزیع عادلانه‌تر منابع و فرصت‌ها کمک می‌کند و از تبعیض و نابرابری جلوگیری می‌کند. این امر می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی افراد و کاهش فقر منجر شود. فساد اداری منجر به اتلاف منابع ملی می‌شود و کاهش آن می‌تواند به استفاده بهینه از این منابع کمک کند. این امر می‌تواند به بهبود زیرساخت‌ها و خدمات عمومی منجر شود. کاهش فساد می‌تواند محیط کسب و کار را بهبود بخشد و سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی را جذب کند. این امر می‌تواند به ایجاد فرصت‌های شغلی و رشد اقتصادی کمک کند. برای مقابله با فساد اداری، نیاز به همکاری همه‌جانبه از سوی دولت، نهادهای نظارتی، سازمان‌های مردم‌نهاد و شهروندان است. (درویشوند، ۱۳۹۹: ۱۴)

۶-۳- تقویت اعتماد عمومی

مقابله با اعمال نفوذ بر خلاف حق می‌تواند به تقویت اعتماد عمومی به نظام قضایی و اداری کشور منجر شود. وقتی مردم ببینند که نهادهای دولتی و قضایی به طور مؤثر با فساد و نفوذ غیرقانونی مقابله می‌کنند، اعتماد آن‌ها به این نهادها افزایش می‌یابد. تقویت اعتماد عمومی

یکی از عوامل کلیدی در توسعه و پیشرفت هر جامعه‌ای است. وقتی مردم به نهادها و سازمان‌های دولتی اعتماد دارند، بیشتر در فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی مشارکت می‌کنند. (سیفی و امیر اقدم، ۱۳۹۵: ۱۸) این مشارکت می‌تواند به بهبود تصمیم‌گیری‌ها و اجرای بهتر سیاست‌ها منجر شود. اعتماد عمومی به نهادها و سازمان‌ها باعث می‌شود که افراد با انگیزه و تعهد بیشتری کار کنند. این امر می‌تواند به افزایش کارایی و بهره‌وری در سازمان‌ها و نهادها منجر شود. اعتماد عمومی به نهادها و سازمان‌ها می‌تواند به تقویت همبستگی و انسجام اجتماعی کمک کند. این امر می‌تواند به کاهش تنش‌ها و اختلافات اجتماعی منجر شود. اعتماد عمومی به نهادها و سازمان‌ها می‌تواند محیط کسب و کار را بهبود بخشد و سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی را جذب کند. این امر می‌تواند به ایجاد فرصت‌های شغلی و رشد اقتصادی کمک کند. اعتماد عمومی به نهادها و سازمان‌ها می‌تواند به بهبود کیفیت خدمات عمومی و زیرساخت‌ها منجر شود. این امر می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی افراد و کاهش فقر منجر شود. برای تقویت اعتماد عمومی، نیاز به شفافیت، پاسخگویی، و اجرای عدالت در همه سطوح جامعه است. اجرای عدالت و برخورد قاطع با فساد و تخلفات اداری می‌تواند به تقویت اعتماد عمومی کمک کند. مردم باید احساس کنند که قوانین به صورت عادلانه و بدون تبعیض اجرا می‌شوند. (جلالی و فاطمی ۱۳۹۲: ۱۹)

۶-۴- ارتقای کارایی نظام اداری

اعمال نفوذ می‌تواند موجب اختلال در فرآیندهای اداری و تصمیم‌گیری‌ها شود. با پیشگیری از این پدیده، کارایی نظام اداری افزایش می‌یابد و تصمیمات به‌طور عادلانه‌تر و بر اساس شایستگی‌ها اتخاذ می‌شوند. ارتقای کارآمدی نظام اداری اهمیت بسیاری دارد و می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای بر توسعه و پیشرفت کشور داشته باشد. با بهبود کارآمدی نظام اداری، فرآیندها سریع‌تر و با هزینه کمتر انجام می‌شوند که منجر به افزایش بهره‌وری کلی می‌شود. نظام اداری کارآمد و شفاف می‌تواند به کاهش فساد کمک کند، زیرا فرآیندها و تصمیم‌گیری‌ها به صورت شفاف و قابل پیگیری انجام می‌شوند. ارتقای کارآمدی نظام اداری منجر به بهبود کیفیت خدمات عمومی می‌شود که رضایت شهروندان را افزایش می‌دهد. با بهبود کارآمدی، دسترسی به خدمات عمومی برای همه افراد جامعه به صورت عادلانه‌تر فراهم می‌شود. نظام اداری کارآمد می‌تواند به اجرای بهتر سیاست‌های کلان و برنامه‌های توسعه‌ای کشور کمک کند. (زین الدینی، ۱۳۹۵: ۱)

۷- نتیجه گیری

امروزه همگام با پیشرفت علم و تکنولوژی کارها، شغل‌ها، امورات و رفتارهای جدیدی در جامعه رواج یافته است که برای سیر صحیح خود نیاز به راهکارها و قوانین متناسب خود دارند. تعدد راهکارها، روش‌ها و قوانین، زمینه را برای افراد متخلف فراهم کرده است که به عناوین مختلف، مثل کارچاق‌کن، دلال، یقه سفید و غیره، وارد عرصه شده و جامعه را با مشکلاتی مواجه ساخته است. جرم اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی یکی از جرایم مهم در حقوق کیفری است که به موجب آن فردی با استفاده از نفوذ خود در مقامهای دولتی یا عمومی، به نفع خود یا شخص ثالث اقدام می‌کند. در این مقاله به بررسی جرم اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی پرداخته شده است که به عنوان یکی از چالش‌های اصلی نظام‌های اداری و قضایی در کشورهای در حال توسعه، به ویژه ایران، مطرح می‌باشد. با توجه به یافته‌های تحقیق، مشخص می‌شود که عوامل متعددی در بروز این جرم مؤثر هستند. بروز پدیده قبح‌زدایی، کاهش اعتقادات دینی، و فقدان نظارت مؤثر از جمله این عوامل به شمار می‌روند که به تضعیف هنجارهای اجتماعی و افزایش فساد اداری منجر شده‌اند. از آنجا که این جرم به طور مستقیم بر حقوق شهروندان و اعتماد عمومی تأثیر می‌گذارد، نیاز به مقابله جدی با آن احساس می‌شود. پژوهش نشان می‌دهد که عدم اجرای مؤثر قوانین موجود و غفلت از رویه قضایی مناسب، موجب شده است تا این جرم به یک پدیده عادی در جامعه تبدیل شود. تغییرات بنیادین در نظام اداری و ایجاد رویه‌ای قاطع برای مقابله با متخلفان ضروری است. در نهایت، برای حفظ عدالت و ارتقای کارایی نظام اداری، باید با این جرم مقابله کرد. پیشنهاد می‌شود که تقنین قوانین جدید و اصلاح قوانین موجود، همراه با آموزش و آگاهی بخشی به کارکنان دولتی و قضات، به عنوان راهکارهایی برای کاهش فساد اداری و جلوگیری از اعمال نفوذ غیرقانونی مورد توجه قرار گیرد. این اقدامات نه تنها می‌تواند به تقویت حقوق شهروندان کمک کند بلکه موجب افزایش اعتماد عمومی به نهادهای دولتی خواهد شد.

منابع

- ❖ نهج البلاغه
۱. احمدیان، علی اکبر (۱۳۹۴)، «نظریه نفوذ؛ تبیین ماهیت انواع نفوذ و رابطه آنها با دستگاه چهار طیفی تهدید»، فصلنامه آفاق امنیت، دوره ۸، شماره ۲۸
 ۲. امامی، محمد جعفر (۱۳۸۷)، «لغات در تفسیر نمونه»، قم: انتشارات امام علی بن ابی طالب (ع)، صفحه ۲۲۹
 ۳. انواری، محمد رضا (۱۳۹۰)، «نقد و بررسی نظریه کنش متقابل نمادین»، نشریه معرفت، دوره ۲۰، شماره ۸
 ۴. بهمنی، جواد (۱۳۹۴)، «ساختار گرایی»، کنفرانس بین المللی پژوهش در علوم و تکنولوژی، تهران
 ۵. بیگی، جمال، داستان ایلخچی، علیرضا، (۱۳۹۶)، «بررسی فقهی اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی»، فصلنامه علمی پژوهشی فقه و مبانی حقوق اسلامی، سال دهم، شماره ۲، ص ۳۷
 ۶. ترابی، قاسم (۱۴۰۰)، «نگاه دیگران، مقابله با جنگ شناختی، آگاهی و تاب آوری»، فصلنامه دیده بان امنیت ملی، دوره ۶، شماره ۱۴
 ۷. جعفرزاده، فاطمه؛ نادری، زینب (۱۳۹۷)، «جایگاه معاد باوری در تربیت انسان از دیدگاه ملاصدرا»، جشنواره تالیفات علمی برتر علوم انسانی اسلامی، جایزه ویژه علامه جعفری (ره)، تهران
 ۸. جلالی، محمد؛ فاطمی، ثریا (۱۳۹۲)، «نقش رویه قضایی دیوان عدالت اداری در توسعه حقوق عمومی»، نشریه حقوق اسلامی، دوره ۱۰، شماره ۱۹
 ۹. چراغی کوتیانی، اسماعیل؛ بیاری، علی اکبر (۱۳۹۸)، «ساز و کارهای باورهای دینی در کاهش آسیب های اجتماعی»، دو فصلنامه مطالعات اسلامی آسیب های اجتماعی، دوره ۱، شماره ۱، صفحه ۲۴۵
 ۱۰. درویشوند، ابوالفضل (۱۳۹۹)، «ضابطه مند شدن تصمیم گیری، راهکاری برای مقابله با فساد در نظام اداری»، چهارمین همایش ملی انقلاب اسلامی و حقوق بشر و شهروندی، تهران
 ۱۱. رحمدل، منصور (۱۳۸۹)، «بررسی تحلیلی بزه اعمال نفوذ توسط ماموران دولتی و رابطه آن با فساد مالی کارمندان»، تحقیقات حقوقی آزاد، فصلنامه دانشکده حقوق، شماره ۵
 ۱۲. رفیعی محمدی، ناصر (۱۳۹۷)، «تائیرات معاد باوری در حیات دنیوی انسان از منظر نهج البلاغه»، نشریه پژوهش های نهج البلاغه، دوره ۱۷، شماره ۵۹
 ۱۳. رهبر، مهدی (۱۳۹۸)، «طهارت اقتصادی شرط مشروعیت مقامات حکومتی با تاکید بر بیانیه گام دوم»، همایش ملی جستارهای پژوهشی با تاکید بر بیانیه گام دوم انقلاب، گلستان
 ۱۴. زارعی، محمد مهدی (۱۳۹۹)، «طهارت اقتصادی و تاثیر آن بر سبک زندگی با محوریت بیانیه گام دوم انقلاب»، کنفرانس ملی مؤلفه های تمدن ساز در بیانیه گام دوم انقلاب، مشهد
 ۱۵. زین الدینی، فاطمه (۱۳۹۵)، «ارتقای کارایی نظام اداری با تمرکز بر اصول دینی افزایش دهنده بهره‌وری نیروی انسانی بر مبنای تحلیل موضوعی و محتوایی آیات قرآن کریم»، کنگره بین المللی علوم انسانی اسلامی، تهران

۱۶. سبحانی فر، زیبا (۱۴۰۰)، «پژوهش تطبیقی جرم اعمال نفوذ و ارتشا در رویه قضایی حقوق کیفری ایران»، مطالعات علوم سیاسی، دوره ۷، شماره ۴، صفحه ۳۸۸
۱۷. سلیمی، صادق، (۱۳۸۷)، «مجرمین یقه سفید و سیاست کیفری ایران»، فصلنامه حقوق، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۳۸، ص ۲۵۴-۲۳۹.
۱۸. سیفی زیناب، غلامعلی؛ امیر اقدم، ریما (۱۳۹۵)، «بررسی تطبیقی نقش رویه قضایی در تحقق امنیت قضایی و اقتصادی در حقوق ایران و مصر»، مبنای فقهی حقوق اسلامی، دوره ۹، شماره ۱
۱۹. شمسی، سیده پرگل؛ پور عابدین، روح الله؛ پور نعیم، هدی (۱۳۹۷)، «معادباوری و تأثیرات آن در زندگی، از دیدگاه نهج البلاغه»، کنفرانس بین المللی پژوهشهای دینی، علوم اسلامی، فقه و حقوق در ایران و جهان اسلام، کرج
۲۰. شیرینی، علی؛ فیروز آبادی، محمد بن یعقوب؛ ورنضی زبیدی، محمد بن محمد (۱۴۱۴)، «ناجر العروس من الجواهر القاموس»، جلد ۱۸، بیروت: انتشارات دار الفکر، صفحه ۲۱۵
۲۱. صدیقی، نوشین سادات (۱۴۰۳)، «راهکارهای مبارزه و جلوگیری از پول شویی در بانک ها»، مطالعات مدیریت و کارآفرینی، شماره ۴۸
۲۲. طباطبایی، سید مصطفی (۱۴۰۰)، «عوامل و موانع تعمیق باورهای دینی در فرهنگ عمومی جامعه (مطالعه موردی: رویکرد شهید مطهری به دین، با تکیه بر آیات قرآن کریم)»، فصلنامه علمی قرآن، فرهنگ و تمدن، دوره ۲، شماره ۲، صفحه ۸۹
۲۳. عالمیان، اصغر؛ راعی، مسعود؛ مسعود، غلامحسین (۱۴۰۲)، «تأثیر اشرافی گری بر عدالت اقتصادی در پرتو فقه و قانون اساسی»، فصلنامه مطالعات فقه اقتصادی، دوره ۵، شماره ۱
۲۴. کریمی، محمد امیر (۱۴۰۱)، «رویکرد قانون گذار در قبال پدیده کارچاق کنی و اعمال نفوذ برخلاف حق»، ترویج علم، شماره ۲۲، صفحه ۲۶۵
۲۵. کشاورز، حمید؛ رئیسی، لیلا؛ پورخاقان شاهرضایی، زینب (۱۴۰۱)، «تحلیل رویه نهادهای حل و فصل اختلافات سازمان تجارت جهانی در راستای تحقق عدالت اقتصادی»، ماهنامه جامعه شناسی سیاسی ایران، دوره ۵، شماره ۱۲
۲۶. کوشا، جعفر (۱۳۹۱)، «اعمال نفوذ بر خلاف حق و مقررات قانونی»، فصلنامه پژوهش حقوق کیفری، دوره ۱، شماره ۱، صفحه ۱۶۰
۲۷. گوهری، داوود؛ امیری، پگاه (۱۳۹۷)، «نقش معاد باوری بر پرهیز از محرمات دین»، چهارمین کنفرانس بین المللی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی در ایران، تهران
۲۸. لشکری، علیرضا (۱۳۹۸)، «بررسی نسبت کارایی و عدالت در اقتصاد اسلامی در مقایسه با مفهوم کارایی در اقتصاد متعارف»، دو فصلنامه علمی پژوهشی جستارهای اقتصادی ایران، دوره ۱۶، شماره ۳۲
۲۹. لهسایی زاده، عبدالعلی (۱۳۸۷)، «نظریه های جدید در مکتب تضاد»، مجله جامعه شناسی دانشگاه آزاد آشتیان، شماره ۱۰
۳۰. مدنی کرمانی، عارفه (۱۴۰۲)، «رویه قضایی در دعاوی خانوادگی»، چاپ اول، تهران: انتشارات مجد

۳۱. مرادی کهنگی، فاطمه؛ مطوری، علی؛ ناصری کریموند، امان الله (۱۳۹۷)، «نقش معاد باوری در طهارت اقتصادی از دیدگاه نهج البلاغه»، پژوهش های نهج البلاغه، دوره ۱۷، شماره ۵۹
۳۲. مقیمی، مهدی، (۱۳۹۶)، «مطالعه حقوقی جرم شناختی جرایم اقتصادی (با تاکید بر راهکارهای پیشگیری ملی و فرا ملی)»، فصلنامه پژوهش های دانش انتظامی، سال نوزدهم، ص ۹۱
۳۳. موسوی خمینی، سید روح الله (۱۳۹۰)، «وصیت نامه سیاسی الهی امام خمینی (س)»، تهران: چاپ و نشر عروج وابسته به موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)
۳۴. نقی، علی (۱۴۰۱)، «اصول عدالت اقتصادی در اقتصاد متعارف و اقتصاد اسلامی»، دو فصلنامه تخصصی معارف اسلامی و اقتصاد، دوره ۸، شماره ۱۶
۳۵. وکیلان، حسن (۱۳۹۸)، «رابطه رویه قضایی و قانون»، چاپ اول، تهران: پژوهشگاه قوه قضاییه
۳۶. وکیلان، حسن، (۱۳۹۷)، «جایگاه رویه قضایی و قانون به عنوان منابع حقوق در دکترین حقوقی»، فصلنامه پژوهش حقوق عمومی، سال نوزدهم، شماره ۵۸، ص ۷۶
۳۷. ویژه، محمد رضا؛ پتفت، آرین (۱۳۹۵)، «واکاوی مفهوم پسا مدرن حاکمیت از دیدگاه حقوق عمومی با تاکید بر اندیشه های فوکو»، پژوهش های حقوق عمومی، دوره ۱۸، شماره ۵۲
۳۸. هاشمی، سید ضیاء؛ رهبری، محمد (۱۳۹۹)، «شبکه های اجتماعی مجازی و قبح زدایی از محتوای مبتذل؛ مطالعه موردی: توییتر فارسی»، فصلنامه مطالعات رسانه های نوین، دوره ۶، شماره ۲۲
۳۹. یزدانی، رسول؛ توسلی، منوچهر (۱۳۹۷)، «نقش دیوان عدالت اداری در تحقق و تضمین حقوق شهروندی»، تحقیقات حقوق خصوصی و کیفری، دوره ۱۴، شماره ۳۸